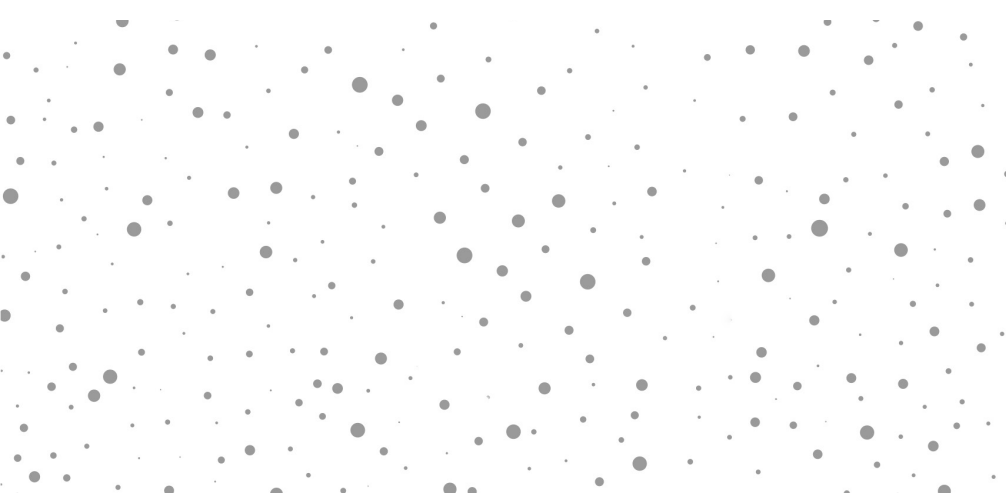


Мій бабусі, Сяоцян, яка навчила мене розповідати історії.

І Лізі, Естер та Міранді, які продемонстрували мені, чому
історії важливі.



-THE
H | D O • E N • G | R L
and
Other Stories

KEN. I | U.

SAGA | PRESS

LONDON SYDNEY • NEW YORK TORONTO NEW DELHI

ПРИХОВАНА ДІВЧИНА

та

інші оповідання

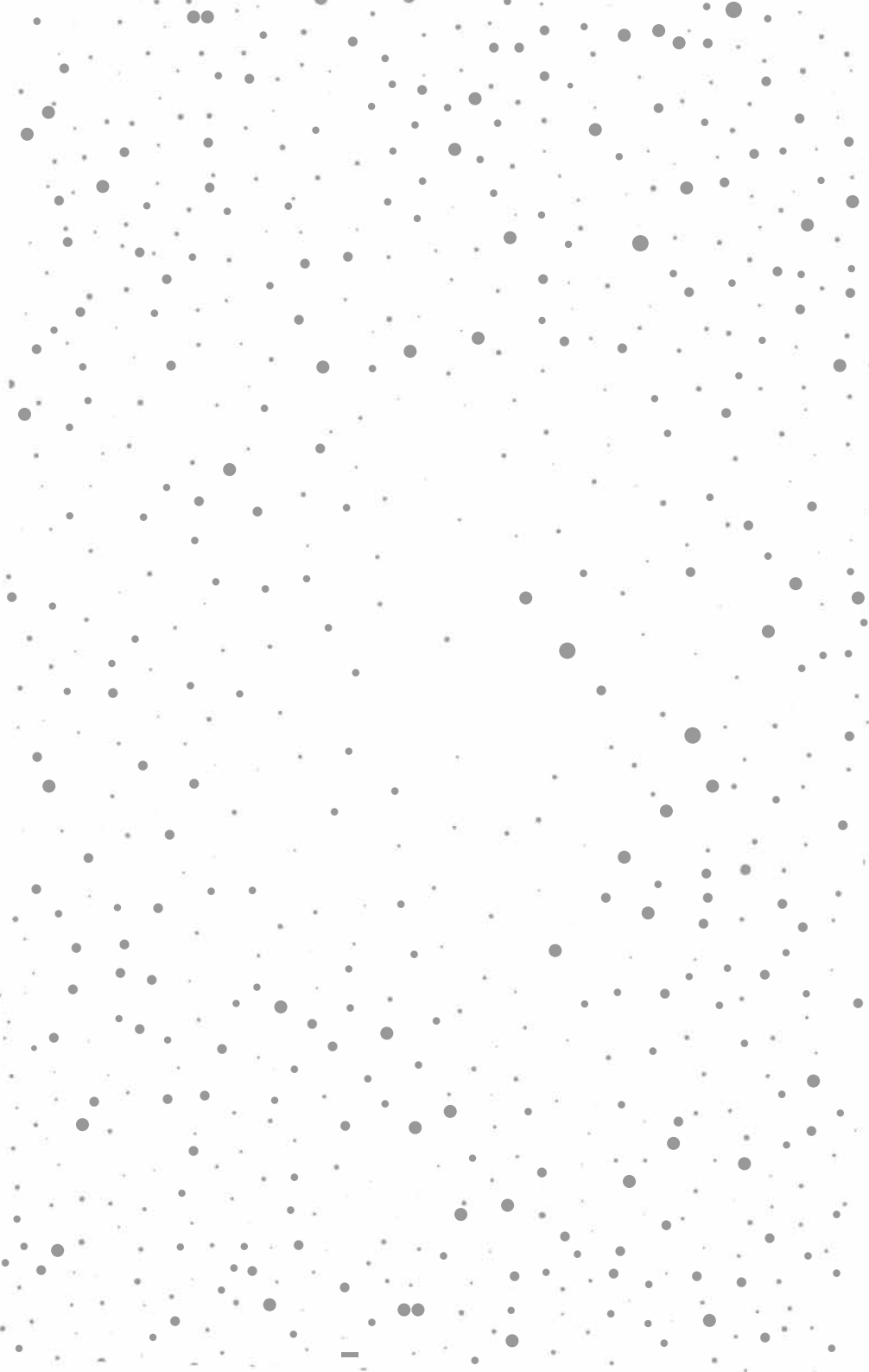
КЕН ЛЮ

З англійської переклав Євген Ширинос

Київ
BOOKCHEF
2022

ЗМІСТ

Передмова.....	7
Примарні дні.....	9
Демон Максвелла.....	42
Відроджений.....	68
Думки й молитви.....	104
Візантійська емпатія.....	129
Богів не закуєш.....	180
Лишаючись позаду.....	206
Справжні творці.....	226
Богів не уб'єш.....	240
Разом деінде, тучні стада карибу.....	270
Боги не загинули даремно.....	287
Спогади про мою матір.....	318
Донесення з Колиски: Відлюдниця – 48 годин у Массачусетському морі.....	323
Сірий кріль, Багряна кобила, Вугільний леопард.....	348
Прихована дівчина.....	402
Сім уродин.....	437
Послання.....	461
Вирізування.....	492
Подяки.....	496



Передмова

В основі художньої літератури лежить парадокс, чи принаймні я так собі це відчуваю: хоча її засобом є мова (технологія, основна мета якої — спілкування), я можу досягати прийняттого рівня моїх творів, лише уникаючи комунікативної мети.

Пояснюю: як автор, я створюю артефакт зі слів, але слова безглузді самі по собі, поки їх не оживить свідомість читача. Історію спільно розповідають автор і читач, і кожна історія лишається незавершеною, поки не з'явиться читач і не *інтерпретує* її.

Кожен читач підходить до тексту з власними інтерпретаційними рамками, припущеннями про реальність, багажем наративів, яким світ є і яким має бути. Це здобувається завдяки досвіду, через унікальну історію перетинань кожної людини з невідворотною реальністю. Правдоподібність сюжету оцінюється, виходячи з отриманих бойових шрамів; глибина персонажів вимірюється, відштовхуючись від відгомонів практики; правдивість *vel non*¹ кожної історії оцінюється через страхи чи надію, що замешкують у кожному серці.

Хороша історія не може мати вигляд юридичного висновку, який намагатиметься переконати читача

1 Чи ні (*лат.*). — Тут і далі — прим. пер., якщо не зазначено інакше.

й провести його вузькою стежкою над безоднею глупства. Радше вона має нагадувати порожній будинок, відкритий сад, безлюдний пляж коло океану. Читач перебирається сюди з власним обтяжливим багажем і давнішніми пожитками, насінинами сумніву й ножицями розуміння, картами людської природи й кошиками стійкої віри. Потім читач оселяється в оповіданні, досліджує його закутки, переставляє меблі на свій густ, вкриває стіни ескізами свого внутрішнього життя й тим самим перетворює історію на свій дім.

Як автор, я — обмежуючи, звужуючи, паралізуючи — намагаюся звести будинок, який сподобався б кожному уявному майбутньому мешканцю.

Проте досвід довів, що саме тоді, коли я найменше прагну *скомунікувати*, досягається найбільш відкритий результат для інтерпретації; що саме тоді, коли я найменше піклуюся про затишок своїх читачів, вони, швидше за все, перетворять історію на свій дім. Тільки зосереджуючись винятково на суб'єктивному, я маю шанс досягти інтерсуб'єктивного.

Таким чином, відібрати оповідання для цієї збірки було багато в чому значно простіше, ніж зробити це для мого дебюту — збірки «Паперовий звіринець та інші оповідання»¹. Зник тиск необхідності «презентувати». Замість того щоб турбуватися, які саме оповідання сформулюють «найліпшу» збірку для уявних читачів, я вирішив зупинитися на тих, які найбільше задовольняють мене самого. Мій редактор, Джо Монті, став безцінним помічником у цьому процесі й зумів досягти результату — скомпонувати зміст цієї збірки, — який сам по собі містить метанаратив, до того непомітний і мені.

Бажаю вам знайти тут оповідання, яке змусить вас почуватися як удома.

1 Паперовий звіринець та інші оповідання / Кен Лю; пер. Є. Шириноса. — К.: Форс Україна, 2020. — 528 с. — Прим. ред.

Примарні дні

3.

НОВА ПАСИФІКА, 2313 РІК

Пані Корон вказала на проєкційну дошку, на якій висвітлився набраний нею код.

```
(define (fib n)
  (if (< n 2)
      1
      (+ (fib (- n 1)) (fib (- n 2))))))
```

— Зобразімо граф викликів¹ для цієї класичної функції *LISP*², яка рекурсивно обчислює n -не число Фібоначчі.

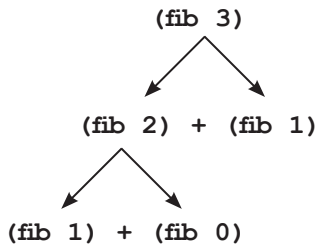
Она помітила, як Вчителька розвернулася. Пані Корон не носила шолома й була вдягнута в сукню, що відкривала поглядам учнів шкіру її рук та ніг, чим, на її думку, вона привчала дітей до *природної краси*.

- 1 У теорії побудови компіляторів — орієнтований граф, який відображає виклики між функціями в комп'ютерній програмі.
- 2 Мова програмування загального призначення з підтримкою парадигм функціонального та процедурного програмування.

Розумом Óна тямилася: холодне повітря в класі настільки сильно виморожене, що вона чи будь-який інший учень дістане гіпотермію навіть при недовгому контакті з ним, проте такі умови ідеально підходять для Вчителів. Але вона не могла стримати дрижаки, спостерігаючи цю картину. Герметичний скафандр із підігрівом шкрябав по Óниній лусці, відгукуючись гулкою луною в шоломі.

Пані Корон вела далі:

— Рекурсивна функція працює за принципом матрьошки. Щоб вирішити складніше завдання, рекурсивна функція вимагає спочатку впоратися з менш складною версією того ж завдання.



Óна хотіла б мати можливість звернутися до меншої версії самої себе, щоб вирішити власні проблеми. Вона уявила, що всередину неї вкладається Слухняна Óна, якій було до вподоби складати схеми та діаграми класичними комп'ютерними мовами й вивчати просодію¹ архаїчної англійської. Це дозволило б їй зосередитися на таємничій цивілізації давно померлих корінних мешканців планети Нова Пасифіка.

1 Розділ фонетики, що вивчає просодичні елементи мовлення (мелодику, відносну силу вимови слів і їхніх частин, співвідношення відрізків мовлення за довготою, загальний темп мовлення, паузи, загальне темброве забарвлення тощо) і їх функціонування.

— Який узагалі сенс вивчати мертві комп'ютерні мови? — спитала Она.

Голови решти дітей у класі синхронно повернулися до неї — вони не зводили з неї очей, хоча золотий блиск луски на їхніх обличчях засліплював навіть крізь подвійне скло шоломів — їхніх і Їни.

Їна вилаялася про себе. Вочевидь, замість Служняної Їни вона якимось дивом викликала Їну-горланя, яка завжди накликала біду.

Їна завважила, що оголене обличчя пані Корон сьогодні особливо старанно підведене, але її нафарбовані яскраво-червоним губи майже зникли, перетворившись на тонку лінію, коли вона силувалася зберегти усмішку на обличчі.

— Ми вивчаємо класичні мови, щоб опанувати спосіб мислення древніх, — відповіла пані Корон. — Ви маєте знати, звідки походите.

Те, як вона промовила «ви», дало Їні підстави вважати, що вона мала на увазі не лише конкретно її, а й решту дітей колонії Нова Пасифіка. Завдяки лускатій шкірі, термостійким органам і судинам, шестикамерним легеням — усі поліпшення скопійовані з місцевої фауни — дитячі тіла отримали чужорідну біохімію, щоб мати змогу дихати повітрям за межами Купола й виживати на цій розпеченій, отруйній планеті.

Їна розуміла, що їй ліпше помовчати, але — подібно до того, як рекурсивні виклики на схемі пані Корон мали повернути стек викликів, — вона не зуміла стримати Їну-горланя.

— Я знаю, звідки походжу: мене розробили на комп'ютері, проростили в чані, вирощували в скляному розпліднику, в який закачували повітря ззовні.

Голос пані Корон пом'якшав:

— О, Їна, я не... це мала на увазі. Нова Пасифіка розташована далеко від рідних світів, і вони не від-

правлять рятувального корабля, оскільки не знають, що ми вижили в червоточині й застрягли тут, на іншому боці галактики. Ви ніколи не побачите прекрасних плавучих островів Тай-Вінна, відомих естакад Пеле, елегантних міст-дерев Поллена чи жвавих інформаційних лабіринтів Тайрона — ви відрізані від власної спадщини й решти людства.

Згадка в мільйонний раз цих пожованих легенд про дива, яких вона була позбавлена, змусила луску на спині Они настовбурчитися. Вона ненавиділа поблажливе ставлення.

Однак пані Корон вела далі:

— Але коли опануєте *LISP* достатньо, щоб читати початковий код мови, якою користувалися перші автоконструктори Землі; коли добре володітимете архаїчною англійською, щоб зрозуміти сутність Декларації нового явного призначення¹; коли вивчите звичаї й культуру, щоб оцінити всі зібрані в Бібліотеці голограми та модулі пам'яті, — лише *тоді* вам відкриються блиск і витонченість давніх, нашої раси.

— Але ми *не* люди! Ви створили нас за образом та подобою рослин і тварин, що мешкають тут. Загиблі інопланетяни більше схожі на нас, ніж на вас!

Пані Корон вирячилася на Ону, й та зрозуміла, що дала вчительці під дих правдою, яку пані Корон не бажала визнавати навіть наодинці із собою. В очах Вчительки діти ніколи не досягнуть того рівня, щоб називатися справжніми *людьми*, хоча вони й були майбутнім людства на цій негостинній планеті.

1 Відсилка до першої версії доктрини (*Manifest Destiny*), яка була популярною в середині XIX століття в США й виражала віру, що ця країна мала божественне призначення розширятися від Атлантичного узбережжя до Тихоокеанського, й відстоювала або виправдовувала інші види територіальної експансії.

Пані Корон глибоко вдихнула й продовжила, ніби нічого такого не сталося:

— Сьогодні — День пам'яті, і я впевнена, що ви вразите всіх Вчителів своїми презентаціями. Але спершу закінчимо урок. Для обчислення n -го члена рекурсивна функція вимагає обчислення $(n-1)$ -го члена і $(n-2)$ -го члена, щоб їх можна було додати разом, щоразу опускаючись нижче в послідовності, вирішуючи попередні версії тієї самої проблеми... Минуле, — вела далі пані Корон, — таким чином поступово накопичується за допомогою рекурсії, стаючи майбутнім.

Пролунав дзвоник, нарешті завершуючи урок.

•

Незважаючи на те що так їм лишалося менше часу на їду, Она з друзями завжди відправлялися на тривалу прогулянку, щоб пообідати за межами Купола. Їсти всередині означало або вичавлювати пасту з тюбиків через заслінку шолома, або ж повертатися до клаустрофобних цистерн у гуртожитку.

— Що ти збираєшся робити? — спитав Джейсон, відкушуючи стільниковий фрукт — отруйний для Вчителів, який, утім, був улюбленими ласощами дітей. Він обклеїв увесь свій костюм білими керамічними плиточками, щоб надати йому схожості зі старовинним скафандром. Поруч із ним стояв прапор — зірково-смугастий стяг Американської імперії (чи то вона звалася Американська республіка?) — його артефакт, що давав Джейсону можливість сьогодні ввечері на Асамблеї пам'яті розповісти байку про Ніла Армстронґа — людину, яка гуляла поверхнею Місяця. — Ти ж не маєш вбрання.

— Не знаю, — відповіла Она, відкручуючи шолом і знімаючи костюм. Вона глибоко вдихнула тепле,

свіже повітря, що не містило хімічного запаху рециркуляційних фільтрів. — І мені байдуже.

Усі присутні на Асамблеї пам'яті мусили бути у відповідному вбранні. Два тижні тому Їні видали призначений для неї артефакт: маленький плаский металевий брусок із шорсткою поверхнею розміром із її долоню, який за формою нагадував іграшкову лопатку. Брусок був темно-зеленого кольору й мав коротке, товсте руків'я та роздвоєне лезо. Він виявився важчим, ніж можна було припустити з вигляду. Це була сімейна реліквія пані Корон.

— Але ці артефакти й історії так багато для них значать, — відповіла Талія. — Вони дуже розсердяться, бо ти не провела дослідження. — У неї на шоломі була наклеєна біла фата — її артефакт, — а поверх костюма натягнута біла мереживна сукня для імітації класичної весільної церемонії з Далом, який перефарбував свій костюм у чорне, щоб скидатися на нареченого — його він бачив на старих голограмах.

— Звідки ми знаємо, що всі їхні оповідки — не суцільні брехні? Ми ніколи туди не потрапимо.

Їна поклала маленьку лопатку посеред столу, де та почала всотувати сонячне тепло. Вона уявила, як пані Корон тягнеться за нею — дорогоцінною згадкою про світ, якого більше ніколи не побачить, — а потім скрикує, бо лопатка виявляється гарячою.

Ви маєте знати, звідки походите.

Вона радше скористалася б цією лопаткою, щоб відкопати минуле Нова Пасифіки, своєї планети, де вона почувалася вдома. Їй значно більше кортіло дізнатися про історію інопланетян, ніж заглибитися в минуле Вчителів.

— Вони чіпляються за власне минуле, немов прогнилий клейовий лишайник, — промовляючи це, Їна відчувала, як закипає від люті, — й цим змушують

нас почуватися невдахами, унтерменшами, які ніколи не стануть врівень із ними. Але вони й години не живуть отут!

Вона схопила лопатку й чимдуж пожбурила її в білодеревний ліс.

Джейсон і Талія не проронили й звуку. Після кількох хвилинної ніякової мовчанки вони підвелися.

— Нам треба готуватися до Асамблеї, — пробурмотів Джейсон, і вони рушили всередину.

Її ще трохи посиділа на самоті, мляво рахуючи човникокрилів, які стрімко проносилися над головою. Зітхнувши, вона також підвелася й пішла в ліс, щоби відшукати лопатку.

Правду кажучи, в такі яскраві, теплі осінні дні, як-от видався сьогодні, Її не хотілося нічого, лише zostатися назовні, без костюма й шолома, гуляти білодеревними гаями, де шестигранні стовбури тягнуться до неба, а сріблясто-біле шестикутне листя, колишучись, перетворюється на дзеркальний полог і своїм шурхотом нагадує шепіт та сміх.

Вона спостерігала, як тріпотунці танцюють у повітрі, шалено б'ючи шістьма напівпрозорими, яскраво-блакитними крильцями й лишаючи візерунки в повітрі. Її була певна, що цей танок — свого роду мова. Купол був зведений на місці старовинного чужинницького міста, й там-сям ліс розрізали пагорби — купи кутастих уламків, залишених первісними мешканцями цієї планети, які згинули без сліду за тисячоліття до прибуття корабля колоністів. Чужорідні руїни не транслювали нічого, крім примарної тиші.

Вони ніколи особливо й не старалися, — подумала Її. Вчителі ніколи не виявляли особливого інтересу до інопланетян, бо були занадто зайняті спробами втиснути в дитячі голови все про стару Землю.

Вона відчула, як обличчям й усім тілом розливається сонячне тепло і її білі лусочки вибухають веселкою. Післяобіднє сонце було достатньо гарячим, щоб скип'ятити воду там, де білі дерева не затінювали ґрунту, тож у лісі клубочилася пара. Хоч Она й не надто далеко пожбурила лопатку, відшукати її серед густої рослинності виявилось непросто. Вона повільно ступала, обдумуючи кожен крок, оглядаючи кожен випнутий корінь, перевернутий камінь і всі прадавні завали. Вона сподівалася, що лопатка вціліла.

Онде.

Она поквапилася. Лопатка лежала збоку від завалів, вгніздившись на кущі мішур-трави, яка амортизувала падіння. З-під лопатки витікала, пінячись, пара, ніби та плавала в струмені, що розтікався навсібіч. Она нахилилася ближче.

Пара сочилася абсолютно незвіданим ароматом. Піна знімала часточки зеленої патини, що вкривала лопатку, відкриваючи золотистий блиск металу під нею. Раптом у Їни з'явилася здогадка, що це може бути дуже давня річ і ледь чи не якесь ритуальне приладдя — пригадувалися якісь смутні уривки знань зі Звичаїв та культури, де розповідали історії про примар.

Їй уперше стало цікаво, чи уявляли колишні власники коли-небудь, що лопатка опиниться за мільярди мільярдів миль від дому, на верхівці інопланетної гробниці, в руках дівчини на кшталт Їни, яку заледве можна вважати людиною.

Зачарована ароматом, вона потягнулася до лопатки, зробила глибокий вдих і знепритомніла.

2.

ІСТ-НОРБЕРІ, КОННЕКТИКУТ, 1989 РІК

На гелловінську вечірку Фред Хо вирішив піти в образі Рональда Рейгана.

Здебільшого тому, що саме цю маску продавали в магазині «Все за один долар». Також у цьому випадку він міг вбратися в батьків костюм, який той надягнув лише раз на відкриття ресторану. Він не хотів вступати з батьками в полеміку щодо грошей. Сам факт відвідування вечірки вже був неабияким шоком для них.

Крім того, штани мали глибокі кишені, в яких було зручно ховати подарунок батька. Тепло від стегна через тонку тканину нагрівало важкий, маленький і кутастий античний бронзовий жетон у формі лопатки. Він подумав, що Керрі може сподобатися використовувати жетон як прес-пап'є, або для декорування вікон, або ж навіть пустити в діло отвір руків'я як тримач для парфумів. Вона часто пахла сандаловим деревом і пачулями.

Забравши Фреда коло будинку, вона привітно махнула рукою його батькам, які розгублено й насторожено стовбичили коло дверей, не дочекавшись такого самого жесту у відповідь.

— Ти маєш чудовий вигляд, — промовила Керрі. Її маска лежала на панелі приладів.

Він відчув полегшення від того, що їй сподобалося його вбрання. Навіть більше ніж сподобалося. Вона вбралася як Ненсі Рейган.

Він засміявся й спробував підібрати якусь підхожу фразу у відповідь. Але коли його вибір зрештою зупинився на «Ти чарівна», вони вже проминули квартал, тож говорити щось таке, здавалося, вже було запізно. Тому він просто сказав:

— Дякую, що запросила мене на танці.

Критий спортивний манеж прикрасили гірляндами з помаранчевими вимпелами, пластиковими кажанами й паперовими гарбузами. Вони надягли маски й увійшли всередину. Протанцювали під *Straight Up* Пола Абдул, *Like a Prayer* Мадонни — ну, танцювала насправді Керрі, а Фред здебільшого намагався не пасти задніх.

Хоча Фред рухався так само незграбно, як і завжди, наявність масок якимось чином дала змогу не перейматися через відсутність у нього найважливішої для виживання в американській середній школі навички — вміння вливатися в колектив.

Незабаром вони спітніли під гумовими масками. Керрі осушила кілька келихів нудотно-солодкого пуншу, але Фред, який вирішив зостатися в масці, лише похитав головою. Коли ж зазвучала *I'll Be Loving You (Forever)* Джордана Найта, вони вже збиралися полишити цей темний спортзал.

Вуличний паркінг переповнювали привиди, супермени, прибульці, відьми й принцеси. Вони махали президентському подружжю, яке гречно відповідало на привітання. Фред так і не зняв маски й навмисно сповільнив крок, насолоджуючись вечірнім вітерцем.

— Хотілося б, щоб Гелловін був щодня, — промовив він.

— Чому? — спитала вона.

Ніхто не знає, ким я є, — хотів сказати він. — Ніхто не витріщається на мене.

Але натомість сказав інше:

— Приємно вбрати костюм, — він говорив повільно й підбирав слова, тож зауважив, що начебто говорить без акценту.

Вона кивнула, ніби збагнула. Вони сіли в машину.

До приїзду Фреда в середній школі Іст-Норбері не було учнів, чією рідною мовою була не англійська,

або ж тих, хто міг виявитися нелегальним іммігрантом. Тутешній люд був переважно доброзичливим, але тисячі смішків, шептань, непомітних жестів, кожен із яких поодинці здавався безневинним, у сумі давали зрозуміти, що ти *не належиш до місцевих*.

— Ти нервуєшся через зустріч із моїми батьками? — спитала Керрі.

— Ні, — збрехав він.

— Моя мама буде дуже рада тебе бачити.

Вони прибули до білого маєтку, що височів за бездоганно підстриженою галявиною.

На поштовій скриньці біля початку під'їзної доріжки виднівся напис «Вінни».

— Це твій будинок, — вимовив він.

— Та ти читати вмієш! — піддражнила вона й припаркувалася.

Ідучи під'їзною доріжкою, Фред вловив у повітрі запах моря й почув, як десь неподалік хвилі накочуються на берег. На сходах перед будинком стояв простий і елегантний ліхтар-гарбуз.

Будинок як із казки, — подумав Фред. — Американський замок.

•

— Мені чимось вам допомогти? — спитав Фред, стоячи біля кухонного одвірка.

Місіс Вінн («Називай мене Кеммі») метушилася між кухонним столом, на якому різалося / перемішувалося / перекладалося, й плитою. Вона на ходу посміхнулася Фреду у відповідь, перш ніж повернутися до справ.

— Не переймайся через це. Іди, розмовляй із моїм чоловіком та Керрі.

— Я дійсно можу допомогти, — сказав він. — Я добре вправляюся на кухні. Моя родина тримає ресторан.

— О так, я знаю. Керрі розповідала, що ваша свинина му-шу просто чудова. — Вона зупинилася, поглянула на Фреда й посміхнулася ще ширше. — Ти так добре говориш англійською!

Фред ніколи не міг збагнути, чому люди вважають за потрібне це відмічати. Вони постійно настільки цього дивувалися, що він ніколи не міг підібрати вдалу відповідь.

— Дякую.

— Ти *насправді* дуже гарно розмовляєш. Можеш іти. У мене все під контролем.

Він зробив крок назад до вітальні, відчуваючи бажання залишитися в цьому теплом, майже рідному, розжареному повітрі кухні.

•

— Жахливі події, — промовив містер Вінн. — Ті відважні студенти на площі Тяньаньмень. Герої.

Фред кивнув.

— Твої батьки, — продовжував містер Вінн, — вони ж із дисидентів?

Фред завагався. Він пригадав, як батько читав китайську газету, яку вони отримували безкоштовно з бостонського Чайнатауну, — в ній були розміщені фотографії натовпів протестантів у Пекіні.

— *Дурні діти*, — вимовив батько з розчервонілим від презрства обличчям. — *Тринькають батьківські гроші для картинки заворушень назовні, як ті хунвейбіни, лишень аби попозувати для камер іноземців, замість того щоб учитися. Чого вони прагнуть досягнути? Усі розпечені, як один, бо прочитали забагато американських книжок.*

Потім, повернувшись до Фреда, погрозово помахав кулаком:

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати далі,
придбайте, будь ласка,
повну версію книги.